

ลักษณะและปัจจัยพื้นฐานของผู้รับบริการที่มาโรงพยาบาลสระบุรีโดยตรงโดยไม่ผ่านหน่วยบริการ
ปฐมภูมิเครือข่ายโรงพยาบาลสระบุรีภายใต้นโยบายประกันสุขภาพถ้วนหน้า

นางพงษ์สุดา วงศ์ระวีกุล

ศูนย์วิทยพัชการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาเวชศาสตร์ชุมชน ภาควิชาเวชศาสตร์ป้องกันและสังคม

คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2546

ISBN 974-17-3783-1

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHARACTERISTICS AND BASIC FACTORS OF BYPASSED PATIENTS
FROM PRIMARY CARE UNIT TO SARABURI HOSPITAL
UNDER UNIVERSAL COVERAGE HEALTH INSURANCE POLICY

Mrs. Pongsuda Wongraveekul

ศูนย์วิทยุโทรทัศน์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Science in Community Medicine
Department of Preventive and Social Medicine

Faculty of Medicine
Chulalongkorn University
Academic Year 2003
ISBN 974-17-3783-1

พงษ์สุดา วงศ์ระวีกุล : ลักษณะและปัจจัยพื้นฐานของผู้รับบริการที่มาโรงพยาบาลสระบุรีโดยตรงโดยไม่ผ่านหน่วยบริการปฐมภูมิเครือข่ายโรงพยาบาลสระบุรีภายใต้นโยบายประกันสุขภาพถ้วนหน้า

(Characteristics and Basic Factors of Bypassed Patients from Primary Care Unit to Saraburi Hospital under Universal Coverage Health Insurance Policy อ. ที่ปรึกษา : ผศ.นพ.พรณรงค์ โชติวรรณ , อ.ที่ปรึกษาร่วม : ผศ.สมรัตน์ เลิศมหาฤทธิ์ จำนวนหน้า 151 หน้า. ISBN 974-17-3783-1

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะและปัจจัยพื้นฐานของผู้รับบริการที่มาโรงพยาบาลสระบุรีโดยตรงโดยไม่ผ่านหน่วยบริการปฐมภูมิเครือข่ายโรงพยาบาลสระบุรี ในด้านปัจจัยส่วนบุคคล การใช้บริการสุขภาพ เหตุผลที่ไม่ไปหน่วยบริการปฐมภูมิ สิ่งที่ต้องปรับปรุงหน่วยบริการปฐมภูมิ เหตุผลที่มารับบริการที่โรงพยาบาลสระบุรี ความพึงพอใจต่อการให้บริการของโรงพยาบาลสระบุรี และความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลกับคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจ เก็บข้อมูลระหว่าง 1-30 เมษายน 2546 โดยใช้แบบสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้รับบริการจากหน่วยปฐมภูมิ 2-7 ที่มาโดยตรงโดยไม่ผ่านหน่วยบริการปฐมภูมิเครือข่ายโรงพยาบาลสระบุรีมารับบริการผู้ป่วยนอกที่โรงพยาบาลสระบุรีจำนวน 500 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล Mann-Whitney U test และ Kruskal Wallis test

ผลการศึกษาด้านปัจจัยส่วนบุคคลส่วนใหญ่เป็นหญิงร้อยละ 73.0 อายุระหว่าง 16-59 ปี ร้อยละ 65.6 ที่อยู่ในพื้นที่บริการของหน่วยปฐมภูมิ 2 มากที่สุด ร้อยละ 25.8 มีสถานภาพสมรสคู่ ร้อยละ 52.8 ระดับการศึกษาประถมศึกษา ร้อยละ 60.0 รายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 64.6 สถานะการเงินของครอบครัวพอใช้ ร้อยละ 50.0 ด้านการใช้บริการสุขภาพ ส่วนใหญ่ใช้เวลาเดินทางไปหน่วยบริการปฐมภูมิภายใน 30 นาที ร้อยละ 79.4 เหตุผลที่ไม่ไปรับบริการที่หน่วยปฐมภูมิคือ ใกล้บ้าน ร้อยละ 56.0 เหตุผลที่ไม่ไปรักษาที่หน่วยปฐมภูมิ คือ ไม่มีแพทย์ตรวจ ร้อยละ 31.0 สิ่งที่หน่วยบริการปฐมภูมิต้องปรับปรุงคือให้มีแพทย์ตรวจ ร้อยละ 90.4 เมื่อเจ็บป่วยรับบริการที่โรงพยาบาลสระบุรี ร้อยละ 71.6 เหตุผลที่มารักษาที่โรงพยาบาลสระบุรีโดยตรงคือ ประทับใจในบริการ ร้อยละ 97.8 รองลงมาเชื่อในการรักษาของแพทย์ ร้อยละ 83.0 ความพึงพอใจต่อบริการของโรงพยาบาลสระบุรี เมื่อแยกรายละเอียดพบว่า มีร้อยละของความพึงพอใจมากที่สุดต่อค่าใช้จ่ายค้ำกับบริการที่ได้รับ รองลงมาความพึงพอใจต่อบริการที่ประทับใจ 87.4 และ 78.0 ตามลำดับ ความแตกต่างปัจจัยส่วนบุคคลกับคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจพบว่าอายุ ที่อยู่ สถานภาพสมรส การศึกษา รายได้ สถานะการเงินของครอบครัวที่แตกต่างกัน มีผลต่อคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)

ผลการศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าภาวะใกล้บ้านของหน่วยบริการปฐมภูมิและการมีแพทย์ตรวจที่หน่วยบริการปฐมภูมิ เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่ทำให้ผู้รับบริการมาโรงพยาบาลสระบุรีโดยตรงโดยไม่ผ่านหน่วยบริการปฐมภูมิเครือข่ายโรงพยาบาลสระบุรี นอกจากนี้ความรู้เกี่ยวกับลักษณะและปัจจัยพื้นฐานอื่นๆ สามารถนำไปใช้ในการพัฒนา ปรับปรุง และ การจัดตั้งหน่วยบริการปฐมภูมิที่มีประสิทธิภาพต่อไป

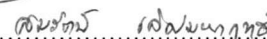
ภาควิชา เวชศาสตร์ป้องกันและสังคม

สาขาวิชา เวชศาสตร์ชุมชน

ปีการศึกษา 2546

ลายมือชื่อนิสิต.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลงมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

4475365030 : MAJOR COMMUNITY MEDICINE

KEY WORDS : Bypassed Patients / Primary Care Unit / Universal Coverage Health Insurance Policy

PONGSUDA WONGRAVEEKUL : CHARACTERISTICS AND BASIC FACTORS OF
 BYPASSED PATIENTS FROM PRIMARY CARE UNIT TO SARABURI HOSPITAL UNDER
 UNIVERSAL COVERAGE HEALTH INSURANCE POLICY THESIS ADVISOR : ASST.
 PROF. DR. PORNARONG CHOTIWAN, THESIS COADVISOR : ASST. PROF. SOMRAT
 LERTMAHARIT, 151 pp. ISBN 974-17-3783-1

The purpose of this descriptive study was to determine the characteristics and basic factors of bypassed patients from primary care units (PCU) to Saraburi Hospital in several dimensions : personal factors, health service utilization, PCU improvement suggestion, reasons for coming to Saraburi Hospital, Saraburi Hospital satisfaction, satisfaction mean in different personal factors.

The study was conducted during 1 to 30 April 2003, using a standard face to face questionnaire. The subjects were patients who bypassed their PCU which were outside Saraburi Hospital (PCU number 2 to 7) to Saraburi Hospital. The statistics used were Mann Whitney U test and Kruskal wallis test.

The results were that, in terms of personal factors, the majority of patients were female (73.0%), 16-59 years old (65.6%), married (52.8%) and had finished primary school education (60.0%). The majority of patients lived in PCU 2 area (25.8%), earned less than 5,000 baht per month (64.6%) and had enough family financial (50.0%). In terms of health service utilization, the time used to reach their PCU was within 30 minutes (79.4%). The major reason to go to their PCU was their near location (58.0%) and the major reason to bypass was their absence of a physician(31.0%). The suggestion was the presence of a physician at the PCU (90.4%). The majority of patients came to Saraburi Hospital in their last one year (71.0%). The reasons were service impression (97.8%), physician trust (83.0%). In term of satisfaction to Saraburi Hospital the percentage of sum of much and very much of service expense the majority is 87.4. The percentage of sum of much and very much of service impression to service is 78.0. The satisfaction scores were different in different age, address, marital status, education level, income and family financial groups. The difference were statistically significant ($p < 0.005$).

The knowledge of characters and other basic factors may be used in development and settlement of an effective PCU.

Department of Preventive and Social Medicine

Field of study: Community Medicine

Academic year 2003

Student's signature.....

Advisor's signature.....

Co - advisor's signature.....

Pongsuda Wongravekul

[Signature]

Somrat Lertmaharit

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้ สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์พรณรงค์ โชติวรรณ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมรัตน์ เลิศมหาฤทธิ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วมผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์นายแพทย์บดี ธนะมัน ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และนายแพทย์เทียม อังสาชน ผู้อำนวยการโรงพยาบาลสระบุรี กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ให้คำแนะนำ แก้ไข ปรับปรุงให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณ คณาจารย์และเจ้าหน้าที่ภาควิชาเวชศาสตร์ป้องกันและสังคม คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อนิสิตปริญญาโททุกท่าน ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือ และให้กำลังใจตลอดระยะเวลาการทำวิจัย

ขอกราบขอบพระคุณ หัวหน้ากลุ่มงานเวชกรรมสังคม เจ้าหน้าที่กลุ่มงานเวชกรรมสังคม เจ้าหน้าที่ศูนย์คอมพิวเตอร์ เจ้าหน้าที่เวชระเบียนและสถิติ เจ้าหน้าที่งานแผนงานโครงการ เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ เจ้าหน้าที่คลินิกผู้ป่วยทั่วไป และเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลสระบุรีทุกท่าน ที่สนับสนุนข้อมูล และให้กำลังใจมาโดยตลอด

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงพยาบาลเสาให้ที่อนุญาตให้ใช้พื้นที่เก็บข้อมูลเพื่อทดสอบเครื่องมือ เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลเสาให้ที่อาสาสมัครเก็บข้อมูลทดสอบเครื่องมือครั้งนี้ เจ้าหน้าที่อาสาสมัครที่เก็บข้อมูลที่โรงพยาบาลสระบุรี ผู้รับบริการที่กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์เป็นอย่างดี เป็นผลให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบพระคุณ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่อนุเคราะห์การตรวจรูปเล่ม ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

ท้ายนี้ ผู้วิจัยใคร่ขอขอบพระคุณ นายแพทย์ประพงษ์ วงศ์ระวีกุล ผู้เป็นสามี และบุตร ซึ่งสนับสนุนให้กำลังใจ แก่ผู้วิจัยจนสำเร็จการศึกษา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฎ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามการวิจัย.....	6
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	8
นิยามเฉพาะของคำศัพท์ในการวิจัย.....	8
ปัญหาทางจริยธรรม.....	9
ผลหรือประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	9
อุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นระหว่างการวิจัยและมาตรการในการแก้ไข.....	10
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
แนวคิดและประสบการณ์เกี่ยวกับนโยบายหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า.....	11
แนวคิดโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าในประเทศไทย.....	37
การบริการปฐมภูมิ.....	41
แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้บริการ.....	54
แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมทางเลือกใช้บริการและการเข้าถึงบริการ.....	55
ข้อมูลทั่วไปจังหวัดสระบุรี.....	58
ความเป็นมาของโรงพยาบาลสระบุรี.....	62
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	71
3. วิธีดำเนินการวิจัย.....	79
รูปแบบการวิจัย.....	79
ประชากร.....	79
การสังเกตและการวัด.....	82

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	82
การตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของแบบสัมภาษณ์.....	82
การเก็บข้อมูล.....	83
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	84
ส่วนที่ 1 ลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์และปริมาณของผู้รับบริการข้ามชั้นตอน โดยไม่ผ่านหน่วยบริการปฐมภูมิ.....	85
ส่วนที่ 2 ลักษณะและปัจจัยพื้นฐานของผู้รับบริการ.....	88
ส่วนที่ 3 ความพึงพอใจของผู้รับบริการที่มาโรงพยาบาลสระบุรี.....	104
ส่วนที่ 4 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจตามปัจจัยส่วนบุคคล..	105
ส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะ.....	111
5. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	112
สรุปผลการวิจัย.....	113
อภิปรายผล.....	115
ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย.....	121
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	122
รายการอ้างอิง.....	123
ภาคผนวก.....	129
ภาคผนวก ก. แบบสัมภาษณ์ลักษณะและปัจจัยพื้นฐานของผู้รับบริการที่มาโรงพยาบาล สระบุรีโดยตรงโดยไม่ผ่านหน่วยบริการปฐมภูมิเครือข่ายโรงพยาบาลสระบุรี ภายใต้โครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า.....	130
ภาคผนวก ข. รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ.....	138
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	140

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า	
2.1	เปรียบเทียบข้อดีและข้อด้อยของระบบการคลังสาธารณสุขสำหรับการเข้าถึงบริการ ถ้วนหน้า.....	18
2.2	เปรียบเทียบระบบประกันสุขภาพถ้วนหน้าของต่างประเทศ.....	32
2.3	เปรียบเทียบระบบประกันสุขภาพถ้วนหน้าของสี่ประเทศในเอเชีย.....	34
2.4	ระยะของการพัฒนาคุณภาพของเครือข่ายปฐมภูมิ.....	48
2.5	แสดงเขตการปกครองพื้นที่จำแนกรายอำเภอและเทศบาลจังหวัดสระบุรี.....	60
2.6	จำนวนบุคลากรแยกตามวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในศูนย์สุขภาพชุมชน.....	70
3.1	จำนวนผู้รับบริการที่มาโรงพยาบาลสระบุรีโดยตรง ต.ค.44-มิ.ย.45.....	80
3.2	แสดงการวิเคราะห์ข้อมูล.....	83
4.1	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์จำแนกตามแผนกบริการและ PCU.....	86
4.2	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์แยกตามหน่วยบริการปฐมภูมิ.....	87
4.3	จำนวนและร้อยละของผู้รับบริการ 30 บาทที่ข้ามชั้นตอนโดยไม่ผ่าน PCU เทียบกับ ประชากรที่รับผิดชอบ และผู้รับบริการที่ PCU เดือนเมษายน 2546.....	88
4.4	จำนวนและร้อยละของปัจจัยส่วนบุคคล(อายุ)ของผู้รับบริการที่มาโรงพยาบาลสระบุรี โดยตรงโดยไม่ผ่านหน่วยบริการปฐมภูมิเครือข่ายโรงพยาบาลสระบุรี แยกราย PCU....	89
4.5	จำนวนและร้อยละของปัจจัยส่วนบุคคลของผู้รับบริการที่มาโรงพยาบาลสระบุรีโดย ตรงโดยไม่ผ่านหน่วยบริการปฐมภูมิเครือข่ายโรงพยาบาลสระบุรี.....	90
4.6	ค่าเฉลี่ยความแตกต่างของระยะทางจากบ้านไปโรงพยาบาลสระบุรีและระยะทางจาก บ้านไป PCU.....	92
4.7	จำนวนและร้อยละของปัจจัยเกี่ยวกับการมาใช้บริการที่หน่วยบริการปฐมภูมิ.....	93
4.8	จำนวนและร้อยละของปัจจัยเกี่ยวกับการมารับบริการที่โรงพยาบาลสระบุรีหน่วย บริการปฐมภูมิ ตามลำดับ.....	96
4.9	ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยแยกตามแผนกบริการของโรงพยาบาลสระบุรี.....	99
4.10	จำนวนและร้อยละของเหตุการณ์มารับบริการที่โรงพยาบาลสระบุรีโดยตรงในภาพรวม ของทุกหน่วยปฐมภูมิ ตามลำดับ.....	99
4.11	จำนวนและร้อยละของเหตุการณ์มารับบริการที่โรงพยาบาลสระบุรีโดยตรงแยกราย PCU ตามลำดับ.....	100
4.12	จำนวนและร้อยละของสิ่งที่หน่วยบริการปฐมภูมิควรปรับปรุงในภาพรวมของทุกหน่วย บริการปฐมภูมิ 3 อันดับแรก.....	102

สารบัญญัตินี้ (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.13 จำนวนและร้อยละของเหตุการณ์การปรับปรุงหน่วยบริการปฐมภูมิแยกรายหน่วยบริการปฐมภูมิ 3 อันดับแรก.....	102
4.14 ร้อยละและค่าเฉลี่ยคะแนนความพึงพอใจของผู้รับบริการที่มาโรงพยาบาลสระบุรี โดยตรงโดยไม่ผ่าน PCU เรียงลำดับตามกิจกรรมและร้อยละมากที่สุด.....	104
4.15 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจของผู้รับบริการที่มาโรงพยาบาลสระบุรีโดยตรงโดยไม่ผ่าน PCU จำแนกตามด้านบริการกับปัจจัยส่วนบุคคล.....	106
4.16 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจของผู้รับบริการที่มาโรงพยาบาลสระบุรีโดยตรงโดยไม่ผ่าน PCU ตามปัจจัยส่วนบุคคล.....	109
4.17 จำนวนและร้อยละของผู้ใช้บริการเสนอแนะเกี่ยวกับการรับบริการรักษาที่โรงพยาบาลสระบุรี.....	111

 ศูนย์วิทยุทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิประกอบ	หน้า
แผนภูมิที่ 1.1 แผนที่ที่ตั้งของ PCU ในเครือข่ายโรงพยาบาลสระบุรี.....	4
แผนภูมิที่ 1.2 กรอบแนวคิด.....	7
แผนภูมิที่ 2.1 Health For All.....	42
แผนภูมิที่ 2.2 ระบบการดูแลสุขภาพ.....	43
แผนภูมิที่ 2.3 โครงสร้างโรงพยาบาลสระบุรี.....	64
แผนภูมิที่ 2.4 การบริหารจัดการงานสร้างหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า คปสอ.เมืองสระบุรี.....	71
แผนภูมิที่ 3.1 ขั้นตอนการสู่มตัวอย่าง.....	81

คุนย์วิทย์ทรัพย์ากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย